

Asia: VN/1088/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (lukio- ja ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksut EU/ETA-valtioiden ulkopuolisille ja ammatillisen koulutuksen tilauskoulutus)

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon keskeinen sisältö

Sekä Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia (Omnia) että sen pääomistaja Espoon kaupunki suhtautuvat myönteisesti siihen, että tilauskoulutuksen järjestelmää arvioidaan ja yhdenmukaistetaan. Ehdotetut muutokset ovat perusteltuja, mutta ne kohdistuvat koulutuksen järjestäjiin eri tavoin. Lainsäädännössä ja sen toteuttamisessa on syytä tunnistaa muutoksen tavoitteet kuten se, pyritäänkö muutoksella vahvistamaan Suomen kansainvälisyyttä vai koulutuksen saavutettavuutta koko Suomessa. Myös koulutuksen järjestämiseen liittyvät taloudelliset seikat luovat tarpeen uudistetulle lainsäädännölle. On kannatettavaa, että kunta tai kuntayhtymä voi järjestää koulutusta ehdotetulla tavalla, mutta muutos ei saa kaventaa mahdollisten tytär- tai osakkuusyhtiöiden mahdollisuutta toteuttaa vastaavaa koulutusta.

Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia sekä Espoon kaupunki ovat valmistelleet lausuntoa yhteistyössä, mutta molemmat ovat lähettäneet omat toista lausuntoa täydentävät lausuntonsa.

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia

-

Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia

Lukiokoulutuksessa tilauskoulutus on ollut mahdollista ainoastaan International Baccalaureate -tutkintoon tähtäävässä koulutuksessa. Tilauskoulutusta voidaan järjestää lukiolain 9 §:n 2 momentin mukaan vain EU/ETA-alueen ulkopuolisille kansalaisille. Ehdotettu lainsäädännön muutos ei laajenna tai rajaa tätä mahdollisuutta toteuttaa ko. koulutusta, ja todettakoon, että Espoossa IB-koulutusta koskeva tilauskoulutus on toistaiseksi toteutunut vain pienmuotoisesti. Tilanne saattaa kuitenkin muuttua, ja siksikin Espoon kaupungin mielestä koulutusta koskeva lainsäädännön tarkennus on tärkeää.

Esitetyn muutoksen mukaan koulutuksen järjestäjä ei saa järjestää tilauskoulutusta, jos tilaajan tarkoituksena on välittää opiskelijoita tutkinto-opiskelijoiksi siten, että opiskelijoiden välittäminen on voittoa tavoittelevaa liiketoimintaa. On perusteltua, että kirjaus on muutoksen jälkeen yhdenmukainen ammatillista koulutusta koskevan lainsäädännön kanssa. Tämä koskee myös koulutuksesta perittyjen maksujen muutosta, jonka mukaan opiskelijalta perittävien maksujen tulisi olla kohtuullisia suhteessa lähtömaan elinkustannuksiin.

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia

-

Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia

EU/ETA-valtioiden ulkopuolelta tuleville opiskelijoille esitetään säädettäväksi lukuvuosimaksut sekä lukio- että ammatillisessa koulutuksessa. Lukuvuosimaksut eivät koskisi kuitenkaan Euroopan talousalueella vakituisesti asuvia kolmansien maiden kansalaisia eikä vakiintuneiden ohjelmien kautta saapuvia vaihto-opiskelijoita, jotka eivät tule suorittamaan koko tutkintoa tai lukion oppimäärää. Edelleen tilapäisen piirissä olevat rajattaisiin maksullisuuden ulkopuolelle. Suomeen ETA-valtioiden ulkopuolelta pidempiaikaiseen työhön tulevien perheeseen kuuluvat eivät kuuluisi maksullisuuden piiriin, jos heillä olisi ennen opintojen alkua oleskelulupa Suomeen.

Oppivelvollisuusikäiset eli alle 18-vuotiaat opiskelijat eivät olisi lukuvuosimaksuvelvollisia. Alle 18-vuotiaat, jotka ovat tulleet Suomeen opiskelijan oleskeluluvalla tarkoituksenaan suorittaa toisen asteen tutkinto, olisivat kuitenkin lukuvuosimaksuvelvollisia. Lukuvuosimaksut koskisivat siten opiskelijan oleskeluluvalla opiskelevia EU- ja ETA-valtioiden ulkopuolisia kansalaisia.

Edellä todetut rajaukset lukuvuosimaksujen ulkopuolelle jäävistä opiskelijoista ovat perusteltuina. Esimerkiksi opiskelijavaihtotoiminta on Espoossa vilkasta, eikä olisi perusteltua kohdentaa lukuvuosimaksua vaihto-opiskelijoille, jolloin vaihto-opiskelijatoiminta saattaisi supistua.

Ehdotuksessa on selkeä linjaus siitä, että koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus periä lukuvuosimaksu lukiokoulutukseen hyväksytyltä, EU- ja ETA-alueen ulkopuolisellisen valtion kansalaiselta, joka oleskelee maassa opiskeluun perustuvalla oleskeluluvalla. Asetettu velvollisuus liittyy perustellusti koulutuksen rahoitusta koskevien haasteiden hallitsemiseen. On kuitenkin hyvä, että koulutuksen järjestäjällä on mahdollisuus arvioida minimitason ylittävää toteutuvaa lukuvuosimaksun suuruutta. Muutosta arvioidessa on kuitenkin tunnistettava se, pyritäänkö lainsäädännöllä edistämään Suomen kansainvälistymistä vai ratkaisemaan rahoitusvajetta. On selvää, että muutos vaikuttaa moniin kansainvälisesti painottuviin lukioihin kielteisesti, mikä puolestaan pahimmassa tapauksessa hidastaa Suomen kansainvälistymistä. Erityisesti tämä koskee niitä koulutuksen järjestäjiä, joiden toiminta-alueella väestö vähenee.

Lausuntonne koskien rahoituslain muutoksia

-

Lausuntonne koskien oppivelvollisuuslakiin ehdotettavaa muutosta

Rajaus on perusteltu.

Lausuntonne koskien tiedonvaihto-oikeuksia

On välttämätöntä, että sekä ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin että lukiolakiin lisätään säännökset koulutuksen järjestäjien tiedonsaantioikeudesta sekä koulutuksen järjestäjien oikeudesta luovuttaa tietoja Maahanmuuttovirastolle. Tiedonvaihdossa vaikuttaa olevan oppivelvollisuuden laajentamisen jälkeen havaittavissa haasteita, ja kansainvälisessä kontekstissa haasteiden ratkaiseminen vaatii usein entistä enemmän voimavaroja. Siksi on tärkeää, että opetuksenjärjestäjiä tuetaan tiedonvaihdossa ja sille luodaan selkeät toimintamallit.

Erma Tapio
Espoon kaupunki - Tapio Erma